

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

การทะเบียนราษฎร

บุตรเกิด ถ้าเกิดในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าเกิดนอกบ้าน ให้มารดาแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันเกิด ถ้าไม่แจ้งเกิดภายในกำหนดเวลา มีความผิดตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

ชื่อบุตร ให้เจ้าบ้าน บิดา หรือมารดาแล้วแต่กรณี แจ้งชื่อบุตรพร้อมกับการแจ้งเกิด ถ้าจะเปลี่ยนชื่อให้แจ้งภายใน ๖ เดือนนับแต่วันแจ้งชื่อครั้งแรก

ย้ายบ้าน ให้ผู้ย้ายหรือผู้ที่เจ้าบ้านมอบอำนาจแจ้งออกจากบ้านเดิมภายใน ๑๕ วัน และเมื่อไปอยู่บ้านใหม่ให้แจ้งภายใน ๑๕ วันเช่นกัน

คนตาย ถ้าในบ้านให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าตายนอกบ้านให้ผู้ที่ไปกับผู้ตาย หรือผู้ที่พบศพ เป็นผู้แจ้ง ภายใน ๒๔ ชม. นับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ ถ้าไม่แจ้งการตายภายในเวลามีความผิดตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

บัตรประจำตัวประชาชน

ให้บุคคลสัญชาติไทยอายุตั้งแต่ ๗ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจนถึง ๗๐ ปีบริบูรณ์ จะต้องมียบัตรประจำตัวประชาชน

ผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่ดูแลเด็ก ผู้ที่ยังอายุไม่ถึง ๑๕ ปีบริบูรณ์ จะต้องเป็นผู้ยื่นคำขอมียบัตรใหม่ หรือเปลี่ยนบัตรให้ผู้ที่อายุไม่ถึง ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ตัดสิทธิบุคคลที่จะยื่นคำขอด้วยตนเอง

หากไม่ยื่นขอบัตรภายใน ๖๐ วัน กรณีขอมียบัตรครั้งแรก ต่ออายุบัตร บัตรหาย ขำรูด หรือเปลี่ยนชื่อตัว-ชื่อสกุล จะมีโทษปรับ ไม่เกิน ๑๐๐ บาท

บัตรประจำตัวประชาชนมีอายุ ๘ ปี

กรณีผู้ถือบัตรไม่มีบัตรแสดงเมื่อพนักงานขอตรวจบัตร ผู้ถือบัตรที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท รวมทั้งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม กรณีทำบัตรใหม่ไม่เสียค่าธรรมเนียม แต่หากทำบัตรหาย ขำรูด แก้วไขชื่อตัว-ชื่อสกุล เสียค่าธรรมเนียม ๑๐๐ บาท , ออกใบแทน ๑๐ บาท , และขอตรวจคัดสำเนา ๑๐ บาท

การรักษาความสะอาด

ห้ามขีดเขียน วาดรูปวาดภาพบนรั้วผนังอาคาร ต้นไม้ หรือสิ่งใดเสที่สาธารณะ หรือเห็นได้จากที่สาธารณะนั้น ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

ห้ามติดตั้ง ตาก วางหรือแขวนสิ่งใดๆ ในที่สาธารณะหรือมองเห็นได้จากที่สาธารณะ โดยไม่บังควรหรือทำให้มองดูแล้วไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับ ๒๐๐ บาท

ห้ามบ้วน สั่งหรือถ่มน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมาก เสมหะหรือทิ้งสิ่งใดๆ ลงบนท้องถนน พื้นรถ หรือเรือสาธารณะ โรงมหรสพ ร้านค้า หรือที่สาธารณะ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท

กู้ยืม

การกู้ยืมเงินกันเกินกว่าสองพันบาท จะต้องมียหลักฐานเป็นหนังสือแสดงว่า มีการกู้ยืมเงินกันจริงและต้องลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญ มิเช่นนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ กฎหมายให้คิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๑๕ บาทต่อปี

จำนำ

ทรัพย์สินที่จำนำต้องเป็นสิ่งหาปริมาณทรัพย์สิน ผู้จำนำต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำ ถ้าไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำสัญญาจำนำก็ไม่เกิดขึ้น

จำนอง

คือการกู้ยืมโดยมีทรัพย์สิน เป็นประกัน โดยทั่วไปได้แก่ ที่ดิน บ้านพร้อมที่ดิน เรือยนต์ (๕ ตันขึ้นไป) สัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ความ หรืออสังหาริมทรัพย์อื่น การจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ค้ำประกัน

จะต้องระบุไว้ให้ชัดเจนว่าค้ำประกันนี้ อะไร จำนวนเท่าใด และผู้ค้ำประกัน จะรับผิดชอบเฉพาะหนี้ที่ระบุไว้ชัดเจนเท่านั้น หากไม่มีความชัดเจน อาจทำให้ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบ

เช่าซื้อ

ต้องทำเป็นหนังสือและปิดอากรแสตมป์ เว้นแต่เช่าซื้อเครื่องมือการเกษตร ไม่ต้องปิดอากรแสตมป์

เช่าทรัพย์สิน

เช่าบ้านหรือที่ดินไม่เกิน ๓ ปี ต้องทำเป็นหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้เช่าและผู้ให้เช่า หากเกิน ๓ ปี ต้องทำเป็นหนังสือ และจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

อาวุธปืน

ผู้ที่ประสงค์จะขอมืออาวุธปืน เพื่อใช้หรือเก็บไว้ ป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน ให้ยื่นคำร้องขอตามแบบ ป.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่

กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บังคับการ
กองทะเบียนกรมตำรวจ

จังหวัดอื่นๆ ผู้ว่าราชการจังหวัด
เป็นนายทะเบียนท้องที่จังหวัด

การแจ้งย้ายอาวุธปืน
เมื่อผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนย้ายภูมิลำเนา
ต้องแจ้งย้ายอาวุธปืนต่อนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน
นับแต่วันย้าย และถ้าย้ายไปต่างท้องที่ให้แจ้งการย้าย
ต่อนายทะเบียนท้องที่ใหม่ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ย้าย
ไปถึงอีกด้วย

การรับมรดกปืน เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้ครอบครอง ต้องไปแจ้งการตายต่อนาย
ทะเบียนท้องที่ ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันทราบการตายและยื่นคำร้องขอรับมรดกอาวุธ
ปืนนั้นต่อไป

ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดอ่านไม่ออก ให้ยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตต่อนาย
ทะเบียนท้องที่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบเหตุ

อาวุธปืนหายหรือถูกทำลาย ให้เจ้าของแจ้งเหตุพร้อมด้วยหลักฐานและส่งมอบ
ใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนอยู่หรือนายทะเบียนท้องที่ที่เกิดเหตุภายใน ๑๕ วัน
นับแต่วันทราบเหตุ

ความผิดและโทษของอาวุธปืน

มีและพกอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๑๐ ปี
และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ บาทถึง ๒๐,๐๐๐ บาท

พกพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้
พก เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน
๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดพกพาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย หรือพาไปที่ชุมนุมที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การ
รื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้ง
แต่ ๑,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐,๐๐๐ บาทแม้ว่าผู้นั้นจะได้รับอนุญาตพกพาอาวุธปืนหรือกรณี
เร่งด่วนก็ตาม

กฎหมายเกี่ยวกับภาษี

ภาษี คือ เงินหรือทรัพย์สินที่รัฐเรียกเก็บจากราษฎร ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล เพื่อนำมาใช้ในการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม การประศาสน์การ การป้องกันประเทศและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างสาธารณูปโภค รวมไปถึงเงินเดือนของข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ผู้ทำหน้าที่บริการประชาชน และใช้จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ของสถานราชการต่างๆ เรียกได้ว่าการเรียกเก็บภาษีจากราษฎร เป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญในการบริหารประเทศ เพื่อให้รัฐสามารถดำเนินการตามหน้าที่ที่มีต่อประชาชน ในการดูแลความผาสุกของประชาชน และ รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งภาษีที่ควรรู้ มีดังนี้

๑.) ภาษีเงินได้

คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษี ที่มีลักษณะพิเศษตามกฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติ จัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นภายในปีใด ๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด ภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมา โดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

๑. บุคคลธรรมดา
๒. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล
๓. ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
๔. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

โดยอัตราภาษีเงินได้สุทธิสำหรับผู้มีรายได้สุทธิต่อปีจากค่าจ้างหรือเงินเดือนจะคิดเป็น ดังนี้ ๑-๑๕๐,๐๐๐ บาท ได้รับการยกเว้นภาษี ตั้งแต่ ๑๕๐,๐๐๑-๕๐๐,๐๐๐ บาท เสียภาษีอัตราร้อยละ ๑๐ ตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๑-๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เสียภาษีอัตราร้อยละ ๒๐ ตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๑-๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท เสียภาษีอัตราร้อยละ ๓๐ และถ้ามีเงินได้สุทธิ ตั้งแต่ ๔,๐๐๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป เสียภาษีอัตราร้อยละ ๓๗ เป็นต้น

อนึ่ง เงินได้สุทธิ คือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย และหักค่าลดหย่อนตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีอัตราภาษีเงินได้แบบอัตราก้าวหน้า ตั้งแต่ร้อยละ ๔ ถึงร้อยละ ๓๗ ของเงินได้สุทธิ

ทั้งนี้หากผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ชำระภาษีภายในกำหนดเวลา จะต้องเสียเงินเพิ่ม ร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือน หรือเศษของเดือนของเงินภาษีที่ต้องชำระนั้น นับแต่วันพ้นกำหนดเวลาการยื่นรายการจนถึงวันชำระภาษี เว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร ให้ขยายกำหนดเวลาชำระภาษีได้

๒.) ภาษีเงินได้นิติบุคคล

เป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร จัดเก็บจากเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เช่น บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด องค์การของรัฐบาลต่างประเทศ กิจการร่วมค้า มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิหรือสมาคมที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นองค์กรหรือสาธารณกุศล ตลอดจนนิติบุคคลที่อธิบดีกำหนดโดยอนุวัติประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตามประมวลรัษฎากร

อัตราเงินได้สำหรับนิติบุคคลคำนวณจากกำไรสุทธิของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลร้อยละ ๓๐ และจากกำไรสุทธิเฉพาะกรณีที่ได้จากการประกอบกิจการวิเทศนกิจตามประกาศของกระทรวงการคลัง

๓.) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

เป็นภาษีทางอ้อมที่เรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าและรับบริการโดยคำนวณเก็บจากผู้ซื้อสินค้าและบริการโดยคำนวณเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและการจำหน่าย หรือการให้บริการ เช่น ซื้อวัสดุอุปกรณ์มาราคา ๑๐๐ บาท เมื่อผลิตเป็นสินค้าแล้วขายราคา ๑๕๐ บาท จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้น ๕๐ บาท เป็นต้น แต่สินค้าบางอย่างได้รับการยกเว้นจากการเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น หนังสือ เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการที่ขายสินค้า หรือให้บริการไม่ว่าจะประกอบกิจการในรูปแบบของบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล หรือนิติบุคคลใดๆ หากมีรายรับจากการขายสินค้า หรือให้บริการเกินกว่า ๑.๘ ล้านบาท มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน โดยคำนวณภาษีที่ต้องเสียจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ และให้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีภายในวันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไป ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ได้นำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับทางกรมสรรพากรก็จะมีโทษทั้งทางคดีแพ่งและอาญาตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ได้แก่ การเสียเบี้ยปรับเสียดอกเบี้ย หรืออาจต้องระวางโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับในกรณีที่ไม่นำรายงานภาษีขาย ภาษีซื้อ และรายงานสินค้าและวัตถุดิบต่อกรมสรรพากร

๔.) กฎหมายที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

เป็นกฎหมายใหม่ที่มาแทนกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ โดยกฎหมายฉบับใหม่มีจุดมุ่งหมายในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเพิ่มการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะเป็นผู้จัดเก็บภาษีโดยมีรัฐบาลเป็นผู้ดูแล ซึ่งหากมีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้จริง ก็จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับ อปท. เพื่อนำไปใช้พัฒนาท้องถิ่นในด้านสังคมอื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้การเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างยังสามารถลดการถือครองที่ดินเพื่อการเก็งกำไรในตลาดอสังหาริมทรัพย์อีกด้วย

ผู้ที่ต้องเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีดังนี้

- ๑) เจ้าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
- ๒) เจ้าของอาคารชุด
- ๓) ผู้ครอบครองหรือทำประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นทรัพย์สินของรัฐ

การกำหนดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

โดยจะแบ่งอัตราตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างดังนี้

- ๑) เกษตรกรรม อัตราเพดานร้อยละ ๐.๒
- ๒) ที่อยู่อาศัย ร้อยละ ๐.๕
- ๓) อื่นๆ (เช่น พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม) ร้อยละ ๒
- ๔) ที่ดินที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพที่ดิน ร้อยละ ๕

สำหรับอัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริงจะกำหนดโดยรัฐบาล และออกเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยอัตราภาษีที่จัดเก็บจริงจะกำหนดไว้ ดังนี้

๑) ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประเภทเกษตรกรรม และบ้านพักอาศัยหลังหลัก เพื่อเป็นการลดภาระให้แก่เกษตรกรและเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง จึงกำหนดอัตราภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประเภทเกษตรกรรม และบ้านพักอาศัยหลังหลัก ดังนี้ หากไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท จะยกเว้นภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง, หากเกินกว่า ๕๐ ล้านบาท ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท จะถูกเรียกเก็บร้อยละ ๐.๐๕ และหากเกินกว่า ๑๐๐ ล้านบาทขึ้นไป จะถูกเรียกเก็บร้อยละ ๐.๑๐

๒) ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประเภทบ้านพักอาศัยหลังที่ ๒ ในส่วนของผู้ที่เป็นเจ้าของที่พักอาศัยหลายหลัง จะต้องเสียภาษีสำหรับที่พักอาศัยหลังอื่น ๆ ที่ไม่ได้ใช้เป็นบ้านพักอาศัยหลังหลักในอัตรา ดังนี้ มูลค่าทรัพย์สิน ไม่เกิน ๕ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๐๓, เกินกว่า ๕ ล้าน ไม่เกิน ๑๐ ล้าน อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๐๕

เกินกว่า ๑๐ ล้านบาท ไม่เกิน ๒๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๑๐, เกินกว่า ๒๐ ล้านบาท ไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ๐.๑๕, เกินกว่า ๓๐ ล้านบาท ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๒๐, เกินกว่า ๕๐ ล้านบาท ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๒๕ และสุดท้าย เกินกว่า ๑๐๐ ล้านบาทขึ้นไป อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๓๐

๓) ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประเภทอื่น ๆ สำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือไปจากใช้เพื่อการเกษตรและพักอาศัย กฎหมายกำหนดให้เสียภาษีในอัตรา ดังนี้ มูลค่าทรัพย์สินไม่เกิน ๒๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๓ มูลค่าทรัพย์สิน ๒๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๕, มูลค่าทรัพย์สินเกิน ๕๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจริง ร้อยละ ๐.๗ หากเป็นมูลค่าทรัพย์สินเกิน ๑๐๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท ถูกเรียกอัตราภาษี ร้อยละ ๐.๙ หากเป็นมูลค่าทรัพย์สิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๓,๐๐๐ ล้านบาท ถูกเรียกเก็บภาษี ร้อยละ ๑.๒ และเกินกว่า ๓,๐๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ถูกเรียกเก็บ ร้อยละ ๑.๕

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนในสังคม โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าและการใช้บริการ เช่น มนุษย์ต้องบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม ต้องใช้บริการรถประจำทาง รถไฟฟ้า รวมทั้งบริการอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก เช่น การใช้บัตรเครดิต โทรศัพท์มือถือ

เป็นต้น ดังนั้นการบริโภคหรือการใช้บริการต่าง ๆ จะต้องได้มาตรฐานและมีคุณภาพครบถ้วนตามที่ผู้ผลิตได้โฆษณาแนะนำไว้ ด้วยเหตุนี้ รัฐในฐานะผู้คุ้มครองดูแลประชาชน หากพบว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการบริโภคสินค้าและบริการจะต้องรีบ เข้าไปแก้ไขเยียวยาและชดเชยความเสียหายให้กับประชาชน

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคได้ ๕ ประการคือ

๑) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ เพื่อการพิจารณาเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการอย่างถูกต้อง ทำให้ไม่หลงผิดในคุณภาพสินค้าและบริการ

๒) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกสินค้าและบริการโดยปราศจากการชักจูงก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า

๓) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สิน ในกรณีที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้ผลิต

๔) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย อันหมายถึง สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง และชดใช้ค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิผู้บริโภค

ดังนั้นในฐานะผู้บริโภคจึงมีหน้าที่การใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ และให้ความสำคัญกับฉลากของสินค้าและการโฆษณาสินค้าหรือบริการอย่างละเอียด โดยผู้บริโภคต้องตรวจสอบฉลากของสินค้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบสินค้าแต่ละยี่ห้อก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งฉลากสินค้าที่ดีต้องระบุข้อความ เช่น ชื่อประเภท หรือชนิดของสินค้า ชื่อประเทศที่ผลิต สถานที่ตั้งของผู้ผลิตเพื่อขายวิธีใช้ วันเดือนปีที่ผลิต หรือวันเดือนปีที่หมดอายุไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น

สิทธิของประชาชน

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆของรัฐ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้นสมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่ง กับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมอีกประการหนึ่ง

นิยาม

"ข้อมูลข่าวสาร" หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้น จะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่ายฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

"ข้อมูลข่าวสารของราชการ" หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น

สิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

สิทธิของประชาชนในการ
เข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ

สิทธิของประชาชนที่จะยื่น
คำขอข้อมูลข่าวสาร

สิทธิของประชาชนใน
การขอตรวจดูหรือทำ
สำเนาข้อมูลข่าวสาร
ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง
ตนเอง

สิทธิของประชาชนใน
การอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ
ของหน่วยงานของรัฐ

สิทธิของประชาชนที่จะได้รับ
ความคุ้มครองมิให้มีการนำข้อมูล
ข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงาน
ของรัฐเก็บรวบรวมไว้ไปใช้
อย่างไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้าย
ต่อเจ้าของข้อมูล

สิทธิร้องเรียนของประชาชน
กรณีที่ประชาชนได้ใช้สิทธิ
ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
ของราชการแล้วหน่วยงานของรัฐ
ไม่ปฏิบัติตาม

๑. สิทธิของประชาชนในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ

๑.๑ สิทธิในการเข้าตรวจดู

สิทธิในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ ประชาชนสามารถทำได้ แม้ว่าจะไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารนั้น โดยกฎหมายได้บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจะต้องเตรียมข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยตามรายการที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามมาตรา ๙ นำไปรวมไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ เช่น แผนงานโครงการและงบประมาณ สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอน เป็นต้น

๑.๒ สิทธิในการขอสำเนาหรือการรับรองสำเนาถูกต้อง

เมื่อประชาชนได้ใช้สิทธิเข้าตรวจดูแล้ว หากสนใจขอข้อมูลข่าวสารของราชการในเรื่องใดก็มีสิทธิที่จะขอสำเนา และขอให้รับรองสำเนาถูกต้องจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องนั้นได้

หมายเหตุ : การขอสำเนาผู้ขออาจต้องเสียค่าธรรมเนียมในการถ่ายสำเนาให้กับหน่วยงานของรัฐที่เข้าตรวจดูด้วย แต่ทั้งนี้จะเก็บค่าธรรมเนียมเกินกว่าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ความเห็นชอบไม่ได้

๒. สิทธิของประชาชนที่จะยื่นคำขอข้อมูลข่าวสาร

๒.๑ ประชาชนมีสิทธิยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารได้ทุกเรื่อง

สิทธิในการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารนี้ ถือว่าเป็นไปตามมาตรา ๑๑ ของกฎหมาย ประชาชนมีสิทธิยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการได้ทุกเรื่อง โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดข้อจำกัด หรือข้อห้ามว่าไม่ให้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารประเภทใดหรือเรื่องใด และผู้ใช้สิทธิยื่นคำขอตามกฎหมายนี้ก็ไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้ส่วนเสียเช่นเดียวกับสิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสาร

๒.๒ ประชาชนได้ใช้สิทธิยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารโดยเขียนคำขอให้เข้าใจได้
พอสมควรว่าขอข้อมูลข่าวสารเรื่องใด หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้ในเวลา
อันสมควร

กฎหมายได้บัญญัติรับรองสิทธิการขอข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ว่า ถ้าประชาชน
ได้เขียนคำขอให้เข้าใจได้พอสมควรว่าขอข้อมูลข่าวสารเรื่องใด หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบ
จะต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนที่ยื่นคำขอในเวลาอันสมควรด้วยเช่นกัน โดยใน
ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีให้มติให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งถือปฏิบัติ ดังนี้

๒.๒.๑ กรณีที่ประชาชนขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งข้อมูลข่าวสารนั้น
หน่วยงานของรัฐมีข้อมูลพร้อมที่จะจัดหาให้ได้ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว หรือ
ภายในวันที่รับคำขอ

๒.๒.๒ กรณีที่ขอข้อมูลข่าวสารที่ขอมีเป็นจำนวนมาก หรือไม่สามารถดำเนินการให้
แล้วเสร็จภายในสัปดาห์ จะต้องแจ้งให้ผู้ขอข้อมูลทราบภายในสัปดาห์วัน รวมทั้งแจ้งกำหนด
วันที่จะดำเนินการแล้วเสร็จให้ผู้ขอข้อมูลทราบด้วย

๒.๓ การใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารของประชาชนต้องไม่ขบ่อยครั้ง
หรือขอจำนวนมากโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

แม้ว่าสิทธิการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารเป็นของประชาชนซึ่งกฎหมายรับรองให้เป็น
สิทธิของคนทุกคนโดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ถ้าประชาชนยื่นคำขอข้อมูลข่าวสาร
บ่อยครั้ง หรือขอจำนวนมากโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หน่วยงานของรัฐก็อาจใช้เหตุนี้
เป็นเหตุผลที่จะไม่จัดข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอได้ แม้ว่ากฎหมายจะไม่บังคับให้ต้องแสดง
เหตุผลในการขอ แต่หากมีการขบ่อยครั้งหรือขอจำนวนมากก็ควรต้องระบุดจุดประสงค์หรือ
เหตุผลในการขอไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานของรัฐหิบบกเหตุผลว่าขอไว้ด้วย
อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานของรัฐหิบบกเหตุผลว่าขบ่อยครั้งหรือขอจำนวนมากโดยไม่มี
เหตุผลอันสมควร ประชาชนก็ยังสามารถร้องเรียนมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของ
ราชการได้

๒.๔ สิทธิการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารนี้หมายถึงการขอสำเนาและ
สำเนาที่มีคำรับรองถูกต้อง

การใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร โดยการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐ ผู้ที่
ขอข้อมูลสามารถแสดงความประสงค์ขอสำเนาข้อมูลข่าวสาร หรือสำเนาข้อมูลข่าวสาร
ที่มีคำรับรองถูกต้องได้

๓. สิทธิของประชาชนในการขอตรวจดูหรือทำสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

สิทธิของประชาชนที่เกี่ยวกับการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลกฎหมายจำกัดโดยรับรองหรือคุ้มครองสิทธิไว้เฉพาะเมื่อเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ดังนี้

๓.๑ บุคคลมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอตรวจดูหรือขอสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง)

เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งแห่งใดที่มีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งบุคคลใดไว้ เช่น ประวัติสุขภาพ ประวัติการทำงาน หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับฐานะการเงิน เป็นต้น บุคคลผู้นั้นก็มีสิทธิตามกฎหมายที่จะขอตรวจดูหรือขอสำเนาข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ของตนเองได้

คำว่า บุคคล ตามข้อนี้ก็ คือ ประชาชนโดยทั่วไปนั่นเอง แต่เนื่องจากกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ให้สิทธิครอบคลุมไปถึงคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยด้วย

๓.๒ บุคคลมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือขอให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเพื่อขอให้ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนที่เห็นว่าไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง (มาตรา ๒๕ วรรคสาม)

หากตรวจดูข้อมูลข่าวสารแล้วพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในส่วนของตนเองส่วนหนึ่งส่วนใดที่ไม่ถูกต้องก็สามารถที่จะยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขได้ ถ้าหน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ผู้ที่ยื่นคำขอก็มีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร

๓.๓ กรณีที่เจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมแล้ว

กฎหมายกำหนดให้บุคคลตามที่กฎกระทรวงกำหนดใช้สิทธิในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การขอตรวจสอบและการขอให้มีการแก้ไขแทนได้ (มาตรา ๒๕ วรรคห้า)

เช่น ในกรณีที่มีผู้ถึงแก่กรรมและไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ให้บุคคลที่กฎหมายกำหนดตามลำดับต่อไปนี้ใช้สิทธิแทน

- (๑) บุตรชอบด้วยกฎหมาย
- (๒) คู่สมรส
- (๓) บิดาหรือมารดา
- (๔) ผู้สืบสันดาน
- (๕) พี่น้องร่วมบิดา มารดา

๔. สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความคุ้มครองมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐเก็บรวบรวมไว้ไปใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมิให้ถูกเปิดเผยหรือถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือเป็นผลเสียหายต่อเจ้าของข้อมูล ซึ่งโดยหลักแล้วการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น ในเรื่องนี้กฎหมายจึงกำหนดเป็นสิทธิของประชาชนดังนี้

๔.๑ สิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลว่าจะนำข้อมูลไปใช้ในเรื่องใดหรือกรณีใด

๔.๒ สิทธิได้รับทราบว่าการขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐนั้น เป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับให้ต้องให้ข้อมูลหรือเป็นกรณีที่อาจให้ได้โดยความสมัครใจ

๔.๓ กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ไม่อยู่ในหลักข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตาม มาตรา ๒๔ หน่วยงานของรัฐจะต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน

๕. สิทธิร้องเรียนของประชาชนกรณีที่ประชาชนได้ใช้สิทธิตามกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการแล้วหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตาม

กฎหมายก็ได้กำหนดให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้ ดังนี้

๕.๑ สิทธิร้องเรียนที่พบว่าหน่วยงานของรัฐไม่นำข้อมูลข่าวสาร ตามมาตรา ๗ ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

กรณีที่พบว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งไม่มีการนำข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไว้ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ประชาชนมีสิทธิที่จะร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ทั้งนี้ การกำหนดให้หน่วยงานมีการนำข้อมูลข่าวสารไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาก็เป็นหลักประกันได้ว่า ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ประชาชนจะสามารถได้รับรู้

๕.๒ สิทธิร้องเรียนกรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิ ในการขอเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการ

กรณีที่ใช้สิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐได้มีการจัดข้อมูลข่าวสารมารวมไว้ เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ โดยสะดวก หรือไม่จัดทำสำเนาข้อมูลข่าวสารให้ตามที่ขอ ประชาชนมีสิทธิที่จะร้องเรียนไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้

๕.๓ สิทธิร้องเรียนกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการจัดหา ข้อมูลข่าวสารของราชการให้ตามคำขอ

กรณีที่ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใดได้ใช้สิทธิยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารเรื่องหนึ่งเรื่องใดจากหน่วยงานของรัฐแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐนั้นเฉยไม่ดำเนินการให้หรือดำเนินการล่าช้าหรือเมื่อเห็นว่าไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

๕.๔ สิทธิร้องเรียนกรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนได้ยื่นคำขอไว้ แต่ผู้ขอไม่เชื่อว่าไม่มี

กรณีที่ประชาชนได้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากหน่วยงานของรัฐ และได้รับการปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ขอ หากผู้ขอไม่เชื่อว่าหน่วยงานตอบแจ้งนั้นเป็นความจริง ประชาชนผู้ขอข้อมูลก็มีสิทธิร้องเรียนไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้ใช้อำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๓๓ เข้าดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงนี้ได้

๖. สิทธิของประชาชนในการอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐ

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้สิทธิแก่ประชาชนในการที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิของประชาชนตามกฎหมายและให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างๆ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยสิทธิอุทธรณ์ของประชาชนมีดังนี้

๖.๑ สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

กรณีที่ประชาชนได้ไปยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากหน่วยงานของรัฐแล้ว หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวได้มีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนได้ยื่นคำขอไว้ ผู้ที่ได้ยื่นคำขอนั้นมีสิทธิส่งเรื่องเพื่ออุทธรณ์ไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยฯ จะพิจารณาว่า การที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งไม่เปิดเผยนั้นเป็นดุลพินิจที่เหมาะสมถูกต้องหรือไม่ หากคณะกรรมการวินิจฉัยฯ เห็นว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องก็จะมีคำวินิจฉัยให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนที่ยื่นคำขอไว้ แต่หากคณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่ามิใช่ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายสนับสนุนอย่างชัดเจนให้สมควรที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอในขณะนั้น ก็อาจมีมติเห็นชอบกับคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ

๖.๒ สิทธิอุทธรณ์กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่รับฟังคำคัดค้านมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

กรณีที่มีผู้ไปขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งและหน่วยงานแห่งนั้นเห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามที่มีผู้ขอนี้หากเปิดเผยแล้วอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้หนึ่งจึงแจ้งให้ผู้ยื่นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนดซึ่งต้อง

ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เมื่อผู้นั้นหมายถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้แจ้งคำคัดค้านให้กับหน่วยงานทราบแล้วภายในกำหนดเวลาแต่ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวไม่รับฟังคำคัดค้าน โดยแจ้งให้บุคคลผู้นั้นทราบว่า จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว กรณีเช่นนี้กฎหมายบัญญัติให้บุคคลผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์หน่วยงานของรัฐที่ไม่รับฟังคำคัดค้านได้ โดยอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของหน่วยงานของรัฐ

๖.๓ สิทธิอุทธรณ์กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ไม่ถูกต้องของตน

กรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตรวจพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐได้รวบรวมเก็บไว้มีข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องอยู่ด้วยจึงได้มีคำขอให้หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งดำเนินการแก้ไข แต่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นไม่แก้ไขให้ตามที่มีคำขอ กรณีนี้กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ที่ยื่นคำขอแก้ไขมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร

กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินสำหรับประชาชน

ที่ดิน หมายถึง พื้นที่ดินทั่วไป แล้วยังหมายถึงพื้นดินที่เป็นภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลอีกด้วย

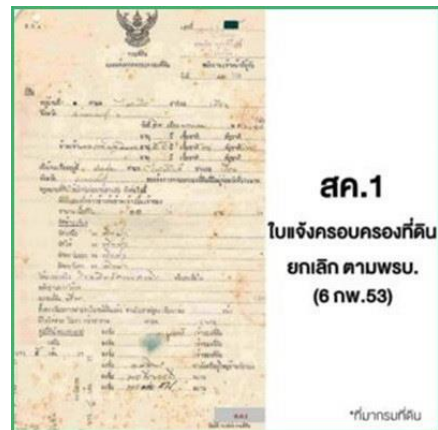
กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ให้ชาวบ้านสามารถมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินได้ โดยการให้ชาวบ้านประชาชนที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อน สามารถไปยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ และเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ก็จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้กับบุคคลที่ขอที่ดินนั้นต่อไปหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินนั้น เอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน มีอยู่หลายประเภทที่ควรรู้ ดังนี้

แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑)

แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) คือใบแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นหลักฐานว่าผู้ครอบครองเป็นผู้แจ้งว่า ตนครอบครองที่ดินแปลงใดอยู่ (แต่ปัจจุบันไม่มีการแจ้ง ส.ค.๑ อีกแล้ว) ส.ค.๑ ไม่ใช่หนังสือแสดงสิทธิที่ดิน เพราะไม่ใช่หลักฐานที่ทางราชการออกให้เพียงแต่เป็นการแจ้งการครอบครองที่ดินของราษฎรเท่านั้น ดังนั้นตามกฎหมาย ที่ดินที่มี ส.ค.๑ จึงทำการโอนกันได้ เพียงแต่แสดงเจตนาสละการครอบครองและไม่ยึดถือพร้อมส่งมอบให้ผู้รับโอนไปเท่านั้น ก็ถือว่าเป็นการโอนกันโดยชอบแล้ว ผู้มี ส.ค.๑ มีสิทธินำมาขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. หรือ น.ส.๓ ข) ได้ ๒ กรณี คือ

กรณีที่ ๑ นำมาเป็นหลักฐานในการขอออกโฉนดที่ดินตามโครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ กรณีนี้ทางราชการจะเป็นผู้ออกให้เป็นท้องที่ไป โดยจะมีการประกาศให้ทราบก่อนล่วงหน้า

กรณีที่ ๒ นำมาเป็นหลักฐานในการขอออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. หรือ น.ส.๓ ข) เฉพาะราย คือกรณีที่เจ้าของที่ดินมีความประสงค์จะขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ก็ให้ไปยื่นคำขอ ณ สำนักงานที่ดินที่ที่ดินตั้งอยู่เฉพาะการออกโฉนดที่ดินนี้ จะออกได้ในพื้นที่ที่ได้สร้างระวางแผนที่สำหรับออกโฉนดที่ดินไว้แล้วเท่านั้น

ใบจอง (น.ส. ๒)

ใบจอง คือหนังสือที่ทางราชการออกให้เพื่อเป็นการแสดงความยินยอมให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเป็นการชั่วคราว ซึ่งใบจองนี้จะออกให้แก่ราษฎรที่ทางราชการได้จัดที่ดินให้ทำกินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งทางราชการจะมีประกาศเปิดโอกาสให้จับจองเป็นคราว ๆ ในแต่ละท้องที่และผู้ต้องการจับจองควรคอยฟังข่าวของทางราชการ

ผู้มีใบจองจะต้องเริ่มทำประโยชน์ในที่ดินให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือนต้องทำประโยชน์ในที่ดินให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับใบจองและจะต้องทำประโยชน์ให้ได้อย่างน้อยร้อยละ ๗๕ ของที่ดินที่จัดให้ ที่ดินที่มีใบจองนี้จะโอนให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ เว้นแต่จะตกทอดทางมรดก เมื่อทำประโยชน์ตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ก็มีสิทธินำใบจองนั้นมาขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. หรือ น.ส.๓ ข) หรือโฉนดที่ดินได้แต่หนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือโฉนดที่ดินนั้นจะต้องตกอยู่ในบังคับห้ามโอนตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. และ น.ส.๓ ข)

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. และ น.ส.๓ ข) หมายความว่า หนังสือรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว

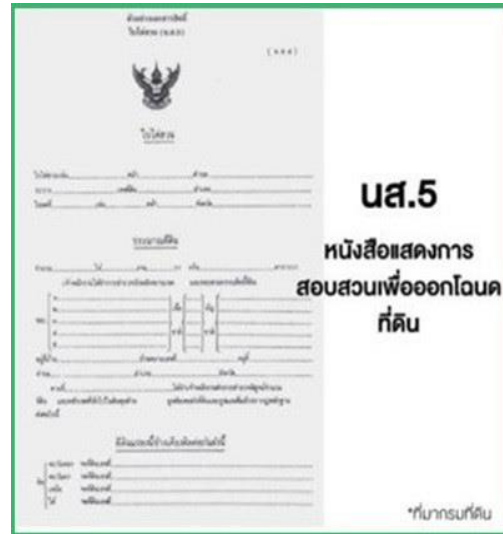
น.ส. ๓ ออกให้แก่ผู้ครอบครองที่ดินทั่ว ๆ ไป ในพื้นที่ที่ไม่มีระวาง มีลักษณะเป็นแผนที่รูปลอย ไม่มีการกำหนดตำแหน่งที่ดินแน่นอน หรือออกในท้องที่ที่ไม่มีระวางรูปถ่ายทางอากาศ ซึ่งรัฐมนตรียังไม่ได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ (นายอำเภอท้องที่เป็นผู้ออก) น.ส. ๓ ก. ออกในท้องที่ที่มีระวางรูปถ่ายทางอากาศ โดยมีการกำหนดตำแหน่งที่ดินในระวางรูปถ่ายทางอากาศ (นายอำเภอท้องที่เป็นผู้ออกให้)

น.ส. ๓ ข. ออกในท้องที่ที่ไม่มีระวางรูปถ่ายทางอากาศ และรัฐมนตรีได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้ว (เจ้าพนักงานที่ดิน เป็นผู้ออก)

ใบไต่สวน (น.ส. ๕)

ใบไต่สวน คือหนังสือแสดงการสอบสวนเพื่อออกโฉนดที่ดินเป็นหนังสือแสดงให้ทราบว่าได้มีการสอบสวนสิทธิในที่ดินแล้ว สามารถจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ ใบไต่สวนไม่ใช่หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ แต่สามารถจดทะเบียนโอนให้กันได้

ถ้าที่ดินมีใบไต่สวนและมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์แสดงว่าที่ดินนั้นนายอำเภอได้รับรองการทำประโยชน์แล้ว เมื่อจดทะเบียนโอนจะต้องจดทะเบียนในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ก่อน แล้วจึงมาจดทะเบียนหลังใบไต่สวน แต่ถ้าใบไต่สวนมีแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) หรือไม่มีหลักฐานที่ดินใด ๆ และเป็นที่ดินที่นายอำเภอยังไม่รับรองการทำประโยชน์ จะจดทะเบียนโอนกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นการจดทะเบียนโอนมรดก

ที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑

ที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ คือเอกสารสิทธิให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน เริ่มขึ้นเมื่อมีพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มีหลักการสำคัญว่า ที่ดินในเขตปฏิรูปนั้นใช้ทำเกษตรกรรมได้อย่างเดียวเท่านั้น ทำประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ และจะไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ใดได้ ยกเว้นเป็นการตกทอดจากมรดกแก่ทายาทโดยธรรมเท่านั้น เอกสารสิทธิ ส.ป.ก. จึงไม่ใช่เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพราะผู้ได้รับเอกสาร มีฐานะเป็นเพียงผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเท่านั้น ผู้ที่ได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินนี้ มีเงื่อนไขว่าจะต้องทำการเกษตรเต็มพื้นที่ ห้ามให้เช่าหรือซื้อขายเปลี่ยนมือกันเอง ถ้าไม่ต้องการทำกินต่อไปจะต้องส่งคืนให้ ส.ป.ก. จังหวัด

โฉนดที่ดิน

โฉนดที่ดิน คือหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งออกให้ตามประมวลกฎหมายที่ดินปัจจุบัน นอกจากนี้ยังรวมถึงโฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ว่า "ได้ทำประโยชน์แล้ว" ซึ่งออกให้ตามกฎหมายเก่า แต่ก็ถือว่ามีกรรมสิทธิ์เช่นกัน

ผู้เป็นเจ้าของที่ดิน ถือว่ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นอย่างสมบูรณ์เช่น มีสิทธิใช้ประโยชน์จากที่ดิน มีสิทธิจำหน่าย มีสิทธิขัดขวางไม่ให้ผู้ใดเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ประโยชน์ของโฉนดที่ดิน

- ทำให้ผู้ครอบครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินยึดถือไว้เป็นหลักฐาน
  - ทำให้เกิดความมั่นคงในหลักกรรมสิทธิ์แก่ผู้เป็นเจ้าของที่ดิน
- ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของตนทั้งต่อรัฐและในระหว่างเอกชนด้วยกัน
- ทำให้รู้ตำแหน่งแหล่งที่ตั้ง ตลอดจนขอบเขตและจำนวนเนื้อที่ของที่ดินแต่เปลี่ยนแปลงได้ถูกต้อง
  - ทำให้สามารถป้องกันการบุกรุกขยายเขตครอบครองเข้าไปในที่ดินของรัฐ ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ที่สงวนหวงห้าม ที่สาธารณประโยชน์ และที่ดินที่ทางราชการได้กันไว้เป็นเขตป่าไม้
  - ทำให้สามารถระงับการทะเลาะวิวาท การโต้แย้ง หรือแย้งสิทธิในที่ดินหรือการรุกรานแนวเขตที่ดินซึ่งกันและกัน
  - ทำให้ปัจจัยพื้นฐานในการผลิตทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงและมีผลเป็นการลดต้นทุนการผลิตด้วย
  - ทำให้เกิดความรักและความห่วงหาพันที่ดินของตน มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- ใช้เป็นหลักฐานแสดงทุนทรัพย์หรือหลักประกันในการขอสินเชื่อ และกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้เป็นทุนในการเพิ่มกำลังการผลิตและรายได้เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น
- ใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันบุคคลเข้าทำงาน ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ฯลฯ

การตรวจสอบหลักฐานสำหรับที่ดิน สำหรับที่ดินที่เป็นโฉนด กระทำได้โดยสะดวกรวดเร็วเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่ประสงค์จะจำหน่าย จ่าย โอน เนื่องจากการโอนที่ดินที่มีโฉนดที่ดินไม่ต้องประกาศ เว้นแต่มรดก

การทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน เช่น การนำที่ดินไปซื้อขาย ยกให้ แลกเปลี่ยน จำนอง ขายฝาก ฯลฯ จะต้องนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานที่ดินที่ที่ดินตั้งอยู่

การทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข) จะต้องนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานที่ดินอำเภอที่ที่ดินตั้งอยู่ การทำนิติกรรมนั้นจึงจะมีผลตามกฎหมาย เว้นแต่ได้ยกเลิกอำนาจนายอำเภอเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม จะต้องไปจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินที่ที่ดินนั้น

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการ อื่นตามกฎหมายที่ดิน (๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่งทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(๓) ทรัพย์สินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงอาหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ก) จะโอนแก่กันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะให้โอนกันได้

ข) ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นต่อสู้กับแผ่นดิน เช่น ผู้ใดครอบครองป่าสงวนมาเป็นเวลา ๙๐ ปีแล้ว จะยกขึ้นต่อสู้ว่าตนได้ครอบครองปรปักษ์จึงได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินขึ้นต่อสู้กับรัฐบาลเมื่อถูกรัฐฟ้องขับไล่ไม่ได้

ค) ห้ามมิให้ยึดทรัพย์สินของแผ่นดิน

ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่ได้ครอบครองที่ดินป่าสงวนหรือที่ดินอื่นที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่ว่าจะครอบครองนานเพียงใด ก็ไม่มีทางได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นโดยเด็ดขาด แม้ว่าจะมีผู้ใดกระทำการโดยวิธีใดก็ตาม ทำให้ป่าสงวนมี น.ส. ๓ หรือโฉนดเป็นของตนแล้วก็ตาม ถ้าพิสูจน์ได้ว่าที่ดิน ดังกล่าวเป็นป่าสงวนแล้วผู้นั้นหรือผู้รับโอนที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ไม่มีทางได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นเลย น.ส. ๓ หรือโฉนดต้องเพิกถอน

ครอบครองทรัพย์สิน

ครอบครองทรัพย์สิน คือการที่บุคคลหนึ่งครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยสงบ และโดยเปิดเผย ด้วยเจตนาที่จะเป็นเจ้าของเป็นเวลาติดต่อกัน ๑๐ ปี ในกรณีที่เป็น อสังหาริมทรัพย์ และติดต่อกันเป็นเวลา ๕ ปี ในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์ บุคคลนั้นย่อม โดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นไป

ตัวอย่าง นาย ก. เห็นที่ดินของนาย ข. ปลอ่ยที่ทิ้งไว้อ้างเข้ายึดครองแล้วปลูกบ้านอยู่ โดยเปิดเผย ด้วยเจตนาที่จะเป็นเจ้าของเป็นเวลาติดต่อกัน ๑๐ ปี นาย ก. ย่อมได้ที่ดิน แปลงนั้นไปทันที แต่ต้องไปจดทะเบียนการครอบครองทรัพย์สินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ เรียบร้อยเสียก่อนจึงจะใช้ยื่นบุคคลภายนอกที่รับโอนที่ดินแปลงนั้นจาก นาย ข. ได้ถ้าไม่ไป จดทะเบียนเสียให้ถูกต้องแล้วต่อมา นาย ข. โอนที่ดินแปลงนั้นให้แก่ นาย ค. โดย จดทะเบียนต่อเจ้าหน้าที่ที่ดินและเสียค่าตอบแทนกันแล้ว นาย ก. จะอ้างการครอบครอง ทรัพย์สินขึ้นต่อสู้ นาย ค. ไม่ได้

ภาระจำยอม

ภาระจำยอมเป็นทรัพย์สินที่ทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ที่เรียกว่า ภารยทรัพย์ ต้องรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตน หรือให้ต้องงดใช้สิทธิบางอย่างใน ทรัพย์สินของตนเพื่อประโยชน์แก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์อื่น เรียกว่า สามยทรัพย์

ตัวอย่าง นาย ก. เป็นเจ้าของที่ดินแปลงหนึ่ง ได้ใช้ทางเดินผ่านที่ดินของ นาย ข. โดยนาย ข. ยินยอม เช่นนี้สิทธิในการเดินผ่านที่ดินของนาย ข. นี้เรียกว่าสิทธิภาระจำ ยอม ที่ดินของนาย ก. เรียกว่า สามยทรัพย์ ที่ดินของนาย ข. เรียกว่าภารยทรัพย์

การใดมาซึ่งสิทธิภาระจำยอมมีด้วยกัน ๓ วิธี คือ

๑. โดยนิติกรรมหรือสัญญา คือ เจ้าของภารยทรัพย์ยอมให้สิทธิภาระจำยอมแก่ เจ้าของสามยทรัพย์โดยการทำสัญญา (นิติกรรม) แต่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน ต่อเจ้าหน้าที่จึงจะสมบูรณ์

๒. โดยอายุความ คือเจ้าของสามยทรัพย์ได้ใช้ที่ดินของเจ้าของภารยทรัพย์เป็นเวลา ๑๐ ปี ไม่วาที่ดินมีโฉนด หรือ น.ส. ๓ ก็ตาม

๓. โดยผลของกฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธิภาระจำยอม เช่น ผู้ที่ปลูกบ้านรูกกล้าไป ในที่ดินของผู้อื่นโดยสุจริตยอมไ้ภาระจำยอมในส่วนที่ปลูกรูกกล้า

สิทธิอาศัย

สิทธิอาศัย คือ สิทธิที่บุคคลใดอาศัยในโรงเรียนของบุคคลอื่นโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า โดยจะกำหนดระยะเวลาสั้นไม่เกิน ๓๐ ปี หรือกำหนดไว้ให้มีระยะเวลาตลอดชีวิตของผู้อาศัยก็ได้และมีสิทธิเฉพาะการอาศัยเท่านั้น จะทำการค้าไม่ได้ และห้ามโอนให้แก่กันแม้โดยทางมรดก

สิทธิเหนือพื้นดิน

สิทธิเหนือพื้นดิน คือ สิทธิที่เจ้าของที่ดินให้แก่บุคคลคนหนึ่งเพื่อให้บุคคลนั้นได้เป็นเจ้าของโรงเรียนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกที่ใดกระทำบนดินหรือใต้ดิน เช่น นาย ก. เจ้าของที่ดินยินยอมให้ นาย ข. ปลูกบ้านในที่ดินของตนได้ สิทธิเหนือพื้นดินต้องเกิดจากนิติกรรมสัญญาเท่านั้นและต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าหน้าที่จึงจะสมบูรณ์

สิทธิเหนือพื้นดินย่อมไม่สิ้นไปเพราะเหตุโรงเรียนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกได้สลายไปแม้จะด้วยเหตุสุดวิสัยก็ตาม ซึ่งต่างจากสัญญาเช่าบ้านถ้าบ้านที่เช่าสลายไปสัญญาเช่าเป็นอันระงับไป แต่สิทธิเหนือพื้นดินไม่หมดไปแม้บ้านจะถูกไฟไหม้ไป ผู้มีสิทธิเหนือพื้นดินปลูกใหม่ได้

สิทธิเหนือพื้นดินย่อมโอนให้แก่ผู้อื่นโดยทางมรดกได้เว้นแต่จะใดตกลงกันห้ามโอนไว้

สิทธิเก็บกิน

สิทธิเก็บกิน คือ สิทธิครอบครอง ใช้ และถือเอาประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เช่น ผู้มีสิทธิเก็บกินในป่าไม้ เหมืองแร่ หรือถ่านหิน มีสิทธิแสวงหาผลประโยชน์จากป่าไม้ เหมืองแร่ หรือที่ชุดถ่านหินนั้น

สิทธิเก็บกินย่อมเกิดจากนิติกรรมสัญญาเท่านั้น และต้องทำเป็นหนังสือจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้

เมื่อสิทธิเก็บกินสิ้นสุดแล้ว ผู้เก็บกินต้องส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่เจ้าของและถ้าที่ดินเสื่อมราคาลงต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าของด้วย

ในเรื่องที่ดินมีกรณีที่ประชาชนที่เป็นเกษตรกรพึงต้องระมัดระวังอยู่ ๒ เรื่อง คือ

๑. การแย่งการครอบครองที่ดินมือเปล่า

เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของที่ดินมือเปล่า (ที่ดินมือเปล่า คือ ที่ดินที่ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์คือโฉนดที่ดินโฉนดแผนที่โฉนดตราจองตราจองที่ตราไว้ได้ทำประโยชน์แล้ว ซึ่งอาจจะมีเพียง สค. ๑ , น.ส.๓ , น.ส.๓ ก.) อาจถูกแย่งการครอบครองได้ การฟ้องเรียกคืนซึ่งการครอบครองจะต้องฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครองที่เป็นเช่นนี้ เพราะกฎหมายถือว่าที่ดินมือเปล่าเจ้าของไม่มีกรรมสิทธิ์มีแต่เพียงสิทธิครอบครองระยะเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่เวลาถูกแย่งการครอบครองมิใช่ นับตั้งแต่วันที่รู้ว่าจะถูกแย่งการครอบครองการฟ้องเรียกคืนภายใน ๑ ปี เป็นระยะเวลาสิ้นสุดมิใช่อายุความ ดังนั้นแม้จำเลยไม่เคยขึ้นเป็นข้อต่อสู้ศาลก็หยาบยกขึ้นพิจารณาฟ้องโจทก์ได้

๒. การครอบครองปรปักษ์

ที่ดินซึ่งมีโฉนดที่ดินโฉนดแผนที่โฉนดตราจองตราจองที่ตราไว้ได้ทำประโยชน์แล้ว เป็นที่ดินที่กฎหมายยอมรับว่าเจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์แต่เจ้าของกรรมสิทธิ์อาจสูญหายไป โดยการถูกครอบครองปรปักษ์ก็ได้ การครอบครองปรปักษ์ คือการที่บุคคลหนึ่งครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยสงบโดยเปิดเผยและโดยเจตนาเป็นเจ้าของถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ (เช่นที่ดิน) ใดครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา ๑๐ ปี ดังนี้บุคคลผู้ครอบครองใดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น

กฎหมายใกล้ตัว

ถ้าสร้างโรงเรียนบนที่ดินผู้อื่นโดยไม่สุจริต

ผู้ที่ก่อสร้างจะต้องทำที่ดินให้เป็นไปตามเดิมแล้วส่งคืนเจ้าของ (พูดง่าย ๆ นอกจากต้องรื้อแล้วต้องปรับที่ดินให้มีสภาพเดิมด้วย) เว้นแต่เจ้าของที่ดินจะเอาโรงเรียนนั้นโดยเสียค่าแห่งที่ดินเพียงที่เพิ่มขึ้นเพราะการสร้างโรงเรียนนั้นแล้วแต่เจ้าของที่ดินจะเลือกเอาวิธีใดก็ได้

สร้างโรงเรียนในที่ดินของบุคคลอื่นโดยสุจริต

บุคคลใดสร้างโรงเรียนในที่ดินของผู้อื่นโดยสุจริตท่านว่าเจ้าของที่ดินเป็นเจ้าของโรงเรียนนั้น (เพราะบ้านเป็นส่วนควบกับที่ดิน) แต่ต้องใช้ค่าตอบแทนให้แก่ผู้สร้างเท่าที่ราคาที่ดินเพิ่มขึ้น เช่น นาย ก. ปลูกโรงเรียนลงบนที่ดิน นาย ข. โดยสำคัญผิด คิดว่าเป็นที่ดินของตนเองที่ดินแปลงดังกล่าวราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท สิ้นค่าก่อสร้างไป ๓๐๐,๐๐๐ บาท เนื่องจากโรงเรียน (สมมติฐานปลูกรีสอร์ท) สวยงามทำให้ที่ดินแปลงนั้นหากขายรวมกับโรงเรียนจะได้ราคารวมกัน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดังนี้ ค่าแห่งที่ดินที่เพิ่มขึ้นเพราะการสร้างโรงเรียนจึงเท่ากับ ๕๐๐,๐๐๐ บาท มิใช่ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ตามราคาค่าก่อสร้างโรงเรียน

การสร้างโรงเรียน (บางส่วน) รุกกล้าที่ดินของผู้อื่นโดยสุจริต

ผู้สร้างเป็นเจ้าของโรงเรียนที่สร้างขึ้นแต่ต้องเสียเงินให้แก่เจ้าของที่ดิน เป็นค่าใช้จ่ายประโยชน์ที่ดินส่วนที่รุกกล้านั้นและจดทะเบียนสิทธิเป็นภาระจำยอมด้วย จนกว่าจะรื้อโรงเรียนหลังนั้น จึงจะเรียกให้เพิกถอนภาระจำยอมนั้นได้ เช่นตัวบ้านไม่รุกกล้าแต่ขายคารุกกล้าเข้าไปโดยสุจริตหรือปลูกภายในที่ดินของตน ต่อมาได้มีการแบ่งแยกรังวัดที่ดินกัน ปรากฏว่าบางส่วน of โรงเรียนรุกกล้า ก็ใช้หลักกฎหมายดังกล่าวนี้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าปลูกต้นข้าวหรือธัญพืชซึ่งเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้

คราวเดียวหรือหลายคราวต่อปี โดยสุจริต

เจ้าของที่ดินต้องยอมให้ผู้ปลูกข้าวหรือธัญพืชโดยสุจริตนั้นครอบครองที่ดิน จนกว่าจะเสร็จการเก็บเกี่ยวโดยใช้เงินแก่เจ้าของที่ดินตามเกณฑ์ค่าเช่าที่ดินนั้น หรือเจ้าของที่ดินจะใช้ค่าตอบแทนแก่ผู้ปลูกข้าวหรือธัญพืช แล้วเขาครอบครองที่ดินทันทีก็ได้ แต่ถ้าผู้ปลูกไม่สุจริตเช่น รุกอยู่แล้วว่าเป็นที่ของคนอื่นก็ยังไม่ปลูกต้นข้าวลงไป เจ้าของที่ดินก็สามารถสั่งให้ผู้ปลูกถอนต้นข้าวไปได้

ถ้ามีกิ่งไม้จากที่ดินข้างเคียงล้ำเข้ามาในที่ดินของตน

เจ้าของที่ดินมีสิทธิอย่างไร

ถ้าเจ้าของที่ดินต้องบอกให้เจ้าของต้นไม้นั้นตัดภายในเวลาที่สมควร

ถ้าบอกแล้วเขายังเพิกเฉยก็ตัดเองได้และถ้าเป็นรากไม้ที่ล้ำเข้ามา

เจ้าของที่ดินตัดเองได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกก่อน

**ถ้าที่ดินแปลงหนึ่งทำให้เวลาฝนตก
น้ำไหลท่วมที่ดินแปลงต่ำ ผลจะเป็นอย่างไร**

ถ้าเป็นเองตามธรรมชาติก็ต้องเป็นไปตามธรรมชาติ
เจ้าของที่ดินแปลงต่ำไม่มีทางทำอะไรได้
แต่ถ้าที่ดินแปลงสูงเกิดขึ้นจากเจ้าของที่ดินถมเองจนสูง
กว่าแปลงอื่นทำให้น้ำไหลท่วมที่ดินแปลงต่ำเจ้าของที่ดินมีสิทธิ
ฟ้องเรียกค่าเสียหายได้และเรียกให้เจ้าของที่ดินแปลงสูง
ทำทางระบายน้ำได้โดยออกค่าใช้จ่ายเอง

**ถ้าเจ้าของที่ดินใช้ที่ดินของตนจนก่อความเดือดร้อน
แก่เจ้าของที่ดินแปลงอื่น ๆ ผลจะเป็นอย่างไร**

ตัวอย่าง นาย ก. ซื้อมาจัดสรรแปลงหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ใช้เป็นที่อยู่อาศัย
แต่แทนที่ นาย ก. จะใช้อยู่อาศัยกลับตั้งเป็นโรงงานเคาะฟันสิริรถยนต์
ส่งเสียงหนวกหูและทำทั้งวันทั้งคืนจนบ้านข้างเคียงไม่เป็นอันหลับตามปกติได้
เช่นนี้ กฎหมายให้สิทธิเจ้าของบ้านข้างเคียงฟ้องร้องค่าเสียหายและฟ้องให้
นาย ก. หยุดการดำเนินงานต่อไปได้

**ถ้าที่ดินของตนถูกที่ดินแปลงอื่นล้อมรอบจนออกไปสู่
ทางสาธารณะไม่ได้เจ้าของที่ดินที่ถูกล้อมรอบจะอย่างไรบ้าง**

ที่ดินแปลงใดถูกที่ดินแปลงอื่นล้อมอยู่จนออกทางสาธารณะไม่ได้ เจ้าของที่ดิน
จะผ่านที่ดินซึ่งล้อมรอบอยู่ออกไปสู่สาธารณะได้เรียกว่า “ทางจำเป็น” ที่ดินและ
วิธีผ่านออกไปนั้นต้องเลือกให้พอสมควรแก่ความจำเป็นที่จะใช้ผ่านโดยคำนึงถึง
ที่ดินที่ล้อมอยู่ให้ได้รับความเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าจำเป็น
จะสร้างถนนผ่านก็ได้ แต่ทั้งนี้เจ้าของที่ดินที่ถูกล้อมจะต้องเสีย
ค่าตอบแทนในการใช้ทางผ่านให้แก่เจ้าของที่ดินที่ตนผ่านได้

อ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ. ค้นเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก http://www.oic.go.th/web๒๐๑๗/main_.html

กระทรวงยุติธรรม. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับที่ดิน. (๒๕๖๐). ค้นเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก https://www.moj.go.th/attachments/๒๐๑๗๐๓๑๐๑๕๓๑๕๓_๖๕๕๑๔.pdf

กระทรวงยุติธรรม. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน. (๒๕๖๐). ค้นเมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.moj.go.th/news/๔>

โรงเรียนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย. (๒๕๖๓). ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่คุณควรรู้. ค้นเมื่อ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก https://www.trebs.ac.th/th/news_detail.php?nid=๑๑๗

กรมที่ดิน. มาตรฐานเอกสารสิทธิเกี่ยวกับ "ที่ดิน" ก้นดีกว่า. ค้นเมื่อ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.dol.go.th/Pages/มาตรฐานเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน.aspx>